

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Kaupallisten sopimusten maksuehdoista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että elinkeinonharjoittajien välisissä sopimuksissa maksuaika saa ylittää 30 päivää

vain, jos siitä on nimenomaisesti sovittu. Nykyisin vastaava aikaraja on 60 päivää.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan ensi tilassa.

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Yritysten välisissä kaupallisissa sopimuksissa on laaja sopimusvapaus muun muassa sen suhteen, minkä ajan kuluessa kauppahinta tai muu rahavastike on suoritettava.

Maksuajan pituutta koskevia erityissäännöksiä on kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetussa laissa (30/2013), jäljempänä *maksuehtolaki*, jolla on pantu täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/7/EU kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta, jäljempänä *maksuviivästysdirektiivi*. Maksuehtolain 5 §:ssä säädetään direktiivin edellyttämin tavoin, että elinkeinonharjoittajien välisissä tavarain tai palvelun vastikkeeksi suoritettavissa maksuissa maksuaika saa ylittää 60 päivää vain, jos siitä on nimenomaisesti sovittu. Laki on velkojan hyväksi pakottava. Muuten Suomen lainsäädännössä ei ole rajoitettu yritysten välillä sovittavia maksuaikoja. Maksuehtoja voidaan kuitenkin muiden sopimusehtojen tavoin sovitella varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929), jäljempänä *oikeustoimilaki*, 36 §:n nojalla, jos ehto on kohtuuton tai sen

soveltaminen johtaisi kohtuuttomuuteen. Tästä säädetään selvyuden vuoksi myös maksuehtolain 9 §:ssä.

Yritysten väliset maksuajat ovat Suomessa lyhyitä moniin muihin Euroopan maihin verrattuna. Esimerkiksi Intrum Justitian vuonna 2014 tekemän tutkimuksen mukaan yritysten välillä sovitut maksuajat olivat Suomessa keskimäärin 20 päivää ja tosiasiallisesti toteutuneet maksuajat keskimäärin 26 päivää. Saman tutkimuksen mukaan noin kolmessa neljäsosassa kaikista saatavista maksuaika oli enintään 30 päivää. Tutkimuksessa Suomen maksuajat arvioitiinkin kaiken kaikkiaan Euroopan lyhimmiksi. Monissa muissa Euroopan maissa yritysten välillä esiintyy huomattavasti pidempiä maksuaikoja ja esimerkiksi maksuviivästysdirektiivissä nimenomaisen sopimisen rajaksi asetettua 60 päivää pidemmät maksuajat ovat tavanomaisia.

Myös Suomessa on viime aikoina havaittu esiintyneen yritysten välisen maksuaikojen pidentymistä. Suomen Yrittäjät ry teki oikeusministeriölle 15 päivänä lokakuuta 2013 ehdotuksen maksuehtolain muuttamisesta siten, että yritysten välimaksuajan sallituksi enimmäiskestoksi kaupallisissa sopimuksissa säädetään 30 päivää, eikä tämän pidemmästä maksuajasta voitaisi sopia. Eh-

dotuksen mukaan kohtuuttoman pitkät maksuajat ovat yleistyneet Suomessa merkittävästi, mitä ei voida pitää velkojana olevien pienyritysten kannalta hyväksyttävänä eikä sopimustasapainon kannalta perusteltuna. Vastaavaa muutosta ehdotettiin kansanedustaja Outi Mäkelän /kok ym. lakialoitteessa LA 64/2013 vp.

Oikeusministeriö on selvittänyt yritysten välisten maksuehtojen nykykäytäntöä ja sen kehitystä yhteistyössä Suomen Yrittäjät ry:n ja Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry:n kanssa. Selvitys tukee käsitystä siitä, että yritysten välillä sovitussa maksuajoissa on viime aikoina tapahtunut pidentymistä. Pitkät maksuajat ja pidentymiskehitys näyttävät toisaalta koskevan vain osaa yrityksistä, eivät sen sijaan kaikkia tai edes valtaosaa yrityksistä taikka yritysten laskutuskannasta. Pitkiä maksuaikoja ja pidentymiskehitystä esiintyy kuitenkin muun muassa teollisuudessa ja varsinkin keskisuurten yritysten ollessa velkojana. Tyypillisesti ilmiö koskee tilanteita, joissa velallisenä on velkojaa selvästi suurempi yritys.

Tarkempaa tietoa yritysten välisiä maksuaikoja koskevasta käytännöstä on selvityksestä laaditussa oikeusministeriön muistiossa (”Yritysten väliset pitkät maksuajat”, 15.5.2014).

1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Euroopan unionin lainsäädäntö sallii yritysten sopivan niiden välisten saatavien maksuajoista. Maksuviivästytdirektiivin 3 artiklan 5 kohdassa säädetään ainoastaan, että maksuaika ei saa ylittää 60:tä kalenteripäivää, jollei sopimuksessa nimenomaisesti toisin sovita ja edellyttäen, ettei se ole velkojan kannalta selvästi kohtuutonta 7 artiklassa tarkoitettulla tavalla. Kyseessä on vähimmäissääntely velkojan hyväksi, eli jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan säätää asiasta velkojalle edullisemmalla tavalla. Direktiivin säännökset on Suomessa pantu täytäntöön edellä mainituilla maksuehtolain ja oikeustoimilain säännöksillä.

Myös Ruotsissa yritysten välisten saatavien maksuaikojen suhteen vallitsee sopimusvapaus. Ruotsissa on kuitenkin päädytty mak-

suviivästytdirektiivin 3 artiklan 5 kohdan vähimmäisvaatimusta tiukempaan sääntelyyn, jonka mukaan velkojan on nimenomaisesti hyväksyttävä 30:tä päivää pidempi maksuaika itseään sitovaksi. Lisäksi Ruotsissa, jossa on viime aikoina esiintynyt samankaltaista maksuaikojen pidentymistä kuin Suomessa, on selvitetty kysymystä maksuaikojen pituuden rajoittamisesta pakottavalla lainsäädännöllä. Lainsäädäntötoimiin ei kuitenkaan ole ainakaan toistaiseksi katsottu aiheelliseksi ryhtyä. Sen sijaan on keskusteltu mahdollisuudesta vaikuttaa maksuaikoihin elinkeinoelämän itsesääntelyn keinoin.

Tanskassa ja Norjassa oikeustila on samankaltainen kuin Suomessa. Tanskan lainsäädännön mukaan yritysten välinen maksuaika saa ylittää 60 päivää vain, jos velkoja on nimenomaisesti hyväksynyt pidemmän maksuajan. Norjan lainsäädäntö vastaa Suomen maksuehtolain säännöksiä.

Yritysten välisissä maksuajoissa vallitsee vastaavasti sopimusvapaus esimerkiksi Saksassa, Iso-Britanniassa ja Alankomaissa sekä Virossa, Latviassa ja Liettuaissa. Maksuviivästytdirektiivin vaatimus siitä, että 60 päivää ylittävistä maksuajasta on sovittava nimenomaisesti, on tavallisesti pantu täytäntöön sellaisenaan. Mainituista maista ainakin Iso-Britanniassa on hiljattain keskusteltu toimista maksutapakulttuurin parantamiseksi niin, että maksuajat lyhenisivät. Lainsäädäntötoimet eivät kuitenkaan vaikuta todennäköisiltä, vaan tavoitteeseen pyrittäneen muilla keinoin.

Säännöksiä pakottavista enimmäismaksuajoista on Euroopan valtioista ainakin Ranskassa ja Espanjassa. Näissä pisin sallittu maksuaika on pitkä, esimerkiksi Espanjassa 60 päivää, ja merkille pantavaa on, että kyseisissä maissa niin sovitut kuin tosiasiaassa toteutuvat maksuajat ovat huomattavasti pidempiä kuin esimerkiksi Suomessa.

1.3 Nykytilan arviointi

Oikeusministeriön yhdessä elinkeinoelämän järjestöjen kanssa tekemät selvitykset osoittavat edellä todetuvin tavoin, että yritysten välisissä sopimuksissa on viime aikoina esiintynyt maksuaikojen pidentymistä. Sel-

vimmin tämä kehitys näkyy keskisuurten teollisuusyritysten laskusaatavissa.

Suomalaisten yritysten kilpailukyvyyn ja rahoitusmahdollisuuksien sekä muun muassa erikoiskaupan tarpeiden kannalta on tärkeää säilyttää sopimusvapaus siten, että yritykset voivat sopia välisistään maksuehdoista halumallaan, kulloiseenkin tarpeeseen sopivalta tavalla.

Nykytilaa, jossa pidentyvät maksuajat aiheuttavat vaikeuksia osalle pienistä ja keskisuurista yrityksistä, ei kuitenkaan voida pitää tyydyttävänä ottaen erityisesti huomioon pienten ja keskisuurten yritysten merkitys Suomen taloudelle ja työllisyydelle. Voimassa olevassa lainsäädännössä edellytetään nimenomaista sopimista maksuajasta vain poikkeuksellisen pitkien maksuaikojen osalta, jolloin maksuehdot eivät välttämättä saa sopimusneuvotteluissa ansaitsemaansa huomiota. Nykyinen nimenomaisen sopimisen 60 päivän raja, joka on EU:n lainsäädännössä velkojan suojaksi asetettu vähimmäisvaatimus, on myös omiaan luomaan väärän vaikutelman, että vasta tätä pidempää maksuaikaa olisi Suomessakin pidettävä epätavallisen pitkänä yritysten välillä.

2 Ehdotetut muutokset

Maksuehtolain 5 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että elinkeinonharjoittajien välisissä sopimuksissa maksuaika saa ylittää 30 päivää vain, jos siitä on nimenomaisesti sovittu. Nykyistä nimenomaisen sopimisen aikarajaa, joka on 60 päivää, siis lyhennettäisiin. Muuten pykälä säilyisi ennallaan.

3 Esityksen vaikutukset

Yritysten välisiä maksuaikoja ja niiden kehitystä sekä erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja pitkiin maksuaikoihin vaikuttamiseksi on käsitelty kohdassa 1.1 mainitussa oikeusministeriön muistiossa.

Ehdotetulla muutoksella yritykset saadaan kiinnittämään keskinäisissä sopimusneuvotteluissaan nykyistä enemmän huomiota pitkiin, 30 päivää ylittäviin maksuaikoihin. Ehdotettava 30 päivän aikaraja myös kuvastaa voimassa olevaa lakia paremmin sitä, millaista maksuaikaa voidaan yleensä pitää yritys-

ten välillä epätavallisen pitkänä. Muutos on siten omiaan vaikuttamaan yritysten välisiin maksuaikoihin lyhentävästi rajoittamatta kuitenkaan yritysten mahdollisuutta tarpeen mukaan sopia haluamansa pituisista maksuajoista. Muutos on omiaan parantamaan erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten asemaa.

Koska maksuehdosta olisi sovittava nimenomaisesti nykyistä useammassa tapauksissa, muutos lisää jossain määrin yritysten välisten sopimusten tekemiseen liittyviä kustannuksia. Toisaalta nimenomaisen sopimisen vaatimus voi vähentää maksuehtoja koskevia riitaisuuksia ja epäselvyyksiä ja siten jossain määrin vähentää niiden jälkikäteisestä selvittelystä aiheutuvia kustannuksia. Kaiken kaikkiaan muutoksen vaikutukset tämän tyyppiisiin transaktiokustannuksiin voidaan arvioida vähäisiksi.

4 Asian valmistelu

Kohdassa 1.1 mainituissa Suomen Yrittäjät ry:n ehdotuksessa ja lakialoitteessa esitettiin maksuehtolain muuttamista siten, että kauppallisissa sopimuksissa ei voida sopia pidemmästä kuin 30 päivän maksuajasta. Aloitteita perusteltiin maksuaikojen pidentymisellä ja sillä, että pitkät maksuajat aiheuttavat vaikeuksia erityisesti pienille yrityksille.

Oikeusministeriö selvitti keväällä 2014 yritysten välisten maksuehtojen nykykäytäntöä ja sen kehitystä yhteistyössä Suomen Yrittäjät ry:n ja Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry:n kanssa. Maksuaikaehdoista koskevaa käytäntöä kartoitettiin muun muassa kyselyllä, johon vastasi 570 Suomen Yrittäjät ry:n jäsenyritystä ja 959 Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry:n jäsenyritystä.

Selvityksestä laadittiin edellä mainittu oikeusministeriön muistio, jossa myös esitettiin oikeusministeriön alustavia arvioita mahdollisista lainsäädäntöratkaisuista pitkiin maksuaikoihin puuttumiseksi. Muistio oli lausuntokierroksella, joka päättyi 15 päivänä syyskuuta 2014. Lausunnon antoivat Suomen Pankki, Finanssivalvonta, Asunto-, toimitilaja rakennuttajaliitto RAKLI ry, Autoalan Keskusliitto ry, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry, Erikoiskaupan Liitto ry, Finanssialan Keskusliitto ry, Kaupan liitto ry, Keskuskauppakamari, Luottomiehet-Kreditmännens

ry, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Palvelualojen työnantajat PALTA ry, Rakennusteollisuus RT ry, Suomen Asianajajaliitto, Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry, Suomen Yrittäjät ry, Teknologiateollisuus ry, Venealan Keskusliitto Finnboat ry, Suomen Huolintaliikkeiden Liitto ry, Logistiikkayritysten Liitto ry, Kuljetuskeskusten Liitto ry ja Intrum Justitia Oy. Lausunnonantajat eivät pääsääntöisesti kannattaneet maksuaikojen pituuden rajoittamista pakottavalla lainsäädännöllä. Useassa lausunnossa sen sijaan kannatettiin nimenomaisen sopimisen aikarajan muuttamista nyt ehdotetulla tavalla. Lisäksi yleisesti katsottiin, että mahdollisten lainsäädäntötoimien ohella maksuaikoja koskevaan käytäntöön voidaan vaikuttaa elinkeinoelämän omin vapaaehtoisin toimin.

Hallituksen esitys on valmisteltu selvityksen ja lausuntopalautteen pohjalta oikeusministeriössä.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan ensi tilassa.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi tavanomainen siirtymäsäännös siitä, että lakia ei sovellettaisi takautuvasti, vaan ennen lain voimaantuloa tehtyyn sopimukseen sovellettaisiin aikaisempia säännöksiä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain (30/2013) 5 § seuraavasti:

5 §

*Maksuajan enimmäiskesto velallisen ollessa
elinkeinonharjoittaja*

Jos velallinen on elinkeinonharjoittaja,
maksuaika saa ylittää 30 päivää vain, jos siitä
on nimenomaisesti sovittu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn
sopimukseen sovelletaan tämän lain voimaan
tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 22 päivänä tammikuuta 2015

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

ANTTI RINNE

Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupallisten sopimusten maksuehdoista annetun lain (30/2013) 5 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

*Maksuajan enimmäiskesto velallisen ollessa
elinkeinonharjoittaja*

*Maksuajan enimmäiskesto velallisen ollessa
elinkeinonharjoittaja*

Jos velallinen on elinkeinonharjoittaja,
maksuaika saa ylittää 60 päivää vain, jos siitä
on nimenomaisesti sovittu.

Jos velallinen on elinkeinonharjoittaja,
maksuaika saa ylittää 30 päivää vain, jos siitä
on nimenomaisesti sovittu.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

*Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyyn
sopimukseen sovelletaan tämän lain voimaan
tullessa voimassa olleita säännöksiä.*